

Scenariusz lekcji:

Ochrona Praw Człowieka

Cel zajęć:

Uczeń powinien po zajęciach móc wymienić podstawowe prawa człowieka, zarówno osobiste i polityczne, jak społeczne, gospodarcze i kulturalne.

Uczeń powinien być świadomy w jaki sposób, może chronić swoje prawa przed organami międzynarodowymi, jak i krajowymi.

Materiały dydaktyczne:

Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych pobierz

Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych pobierz

Konstytucja RP, rozdział II Wolności, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela pobierz

Metody pracy:

Krótki wykład wprowadzający.

Praca w grupach.

Dyskusja.

Komentarz nauczyciela

Jak przeprowadzić zajęcia?

Krok 1. Wykład.

W słowie wprowadzającym wspomnij uczniom o genezie uniwersalnego systemu ochrony praw człowieka, zawrzyj informacje o:

- przyjęciu Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 10 grudnia 1948 r., zaznacz, że ten właśnie dzień 10 grudnia jest obchodzony jako Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka na całym świecie,
- długich i trudnych pracach nad paktami praw człowieka przyjętymi ostatecznie w 1966 r. i różnicy pomiędzy Deklaracją Praw Człowieka, która nie wiązała prawnie państw, a paktami, które są umowami międzynarodowymi i każde państwo, które je ratyfikowało jest zobowiązane do ich przestrzegania,
- niezbywalnym charakterze praw i zasadzie zgodnie, z którą prawa te są niezbywalne i wzajemnie ze sobą powiązane
- wprowadzeniu w paktach ograniczeń wyłącznie w relacji państwo-obywatel, a nie obywatel-obywatel, stąd też przed organami międzynarodowymi skarżymy się na organy państwowe a nie na sąsiada (w tym drugim przypadku idziemy do polskiego sądu).

Krok 2. Praca w grupach.

Podziel uczniów na grupy a następnie poproś, aby na podstawie Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych wypisali poszczególne prawa człowieka osobiste i polityczne.

PREZYDENT.PL

Krok 3. Dyskusja.

Spytaj uczniów, czy któreś z wymienionych praw wydają im się ważniejsze od innych i w ten sposób spróbuj wraz z nimi zidentyfikować prawa niederegowalne, czyli takie, których przestrzegania nie można nigdy zawiesić. Zaznacz, że takie prawa, jak:

- prawo do życia,
 - zakaz tortur,
 - zakaz niewolnictwa,
 - zakaz karania za czyn, który nie był zabroniony w momencie jego popełnienia
- są wymienione w każdej konwencji praw człowieka, np. europejskiej, jak i amerykańskiej. Natomiast MPPOiP wymienia również:
- zakaz pozbawiania wolności z powodu niemożności wywiązania się ze zobowiązań umownych
 - prawo do uznawania wszędzie jego podmiotowości prawnej.
 - wolność myśli, sumienia i wyznania.

Krok 4. Dyskusja z komentarzem.

Spytaj, co dla nich oznacza, alternatywnie prawo do życia lub wolność religijna. Jakie ich zdaniem mogą być wprowadzone ograniczenia w korzystaniu z powyższych praw. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę, iż przykładowo prawo do życia wiąże się z takimi problemami, jak kara śmierci, eutanazja, aborcja – kwestie nierozstrzygnięte w międzynarodowych dokumentach. W przypadku wolności religijnej, zwróć uwagę uczniom na takie pojęcia jak bezpieczeństwo, zdrowie, prawa i wolności innych. Możesz wspomnieć o problemie krzyża w klasach szkoły i orzeczeniach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w tej sprawie, spytaj, czy krzyż może razić uczucia religijne uczniów, w szczególności wiary niekatolickiej lub ateistów.

Krok 5. Praca w grupach.

Poproś uczniów o wymienienie na podstawie Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych kilku praw społecznych.

Krok 6. Dyskusja z komentarzem.

Spytaj uczniów, czy ich zdaniem prawa społeczne, które wymienili mają podobny charakter jak prawa osobiste i polityczne. Zwróć im uwagę, jeśli sami tego nie wymienią na:

- konieczność zapewnić dużych nakładów finansowych
- trudność w zidentyfikowaniu naruszcyciela tych praw
- używanie niejasnych pojęć jak godziwe warunki, odpowiedni poziom życia.

Na koniec wyjaśnij uczniom, że ze względu na różnice pomiędzy prawami społecznymi a osobistymi są różne mechanizmy kontrolne. Prawa osobiste są chronione przez rozpatrywanie sprawozdań państwa oraz skarg indywidualnych, tu wspomnij o Komitecie Praw Człowieka i Europejskim Trybunale Praw Człowieka. W przypadku praw społecznych nie ma możliwości składania skargi indywidualnej – spytaj, czy zdaniem uczniów jest to dobre rozwiązanie.

Na koniec zaznacz, że prawa człowieka są wymienione w Konstytucji RP i spytaj, do kogo w Polsce zwróciliby się uczniowie, gdyby ich prawa człowieka zostały złamane. Uczniowie powinni wymienić co najmniej:

PREZYDENT.PL

- Rzecznika Praw Obywatelskich (możliwość złożenia skargi)
- Trybunał Konstytucyjny (skarga konstytucyjna)
- Rzecznika Praw Dziecka.

Dodatkowe pytania do dyskusji:

1. Jakie znasz organizacje pozarządowe zajmujące się prawami człowieka i jaka jest ich rola w zapewnieniu ochrony praw człowieka?
2. Dlaczego prawa człowieka są łamane?
3. Czy prawa człowieka są potrzebne?
4. Dlaczego przyjmuje się, że prawa człowieka są niezbywalne? Dlaczego nie mogą się ich zrzec?